
Cecil John Cadoux

(İzmir, 1883 – Oxford, 1947) Teolog, tarihçi ve yazar. Özellikle Hristiyan teolojisi, antik tarih ve arkeoloji alanlarında uzmanlaşmıştır. Oxford Üniversitesi'nde eğitim görmüş ve klasik dilleri öğrenmiştir. Eğitiminin ardından bir süre öğretmenlik yapmış, ancak daha sonra araştırma ve yazma çalışmalarına odaklanmıştır. Cadoux'nun en önemli çalışmalarından biri *İlk Çağlardan 324'e İzmir Tarihi*'dir. İzmir'in antik dönemdeki önemini ve tarihini detaylı bir şekilde ele alan bu kitap hem akademisyenler hem genel okuyucu tarafından büyük ilgi görmüş ve İlk Çağlardaki İzmir hakkında önemli bir kaynak olmuştur. Cadoux'nun çalışmaları sadece antik İzmir'le sınırlı değildir. Antik Yunan ve Roma uygarlıkları üzerine de birçok araştırma yapmış ve eserler kaleme almıştır. Bilgi birikimi ve titiz çalışmalarıyla tanınan Cadoux, akademik dünyada önemli bir iz bırakmış ve özellikle arkeoloji alanında saygın bir konuma sahip olmuştur.

Ayşen Tekşen

(İzmir, 1959) Bornova Anadolu Lisesi ve Ege Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunudur. Prealpina Girls College'da yabancı dil eğitimi gördü. Uzun yıllar bilgisayar sektöründe çalışırken bir yandan da çeviri faaliyetlerini sürdürdü. Farklı yayınevleri için psikoloji, felsefe ve tarih alanında kitapları Türkçeye çevirdi. Otuzdan fazla eseri dilimize kazandırmış olup artık tam zamanlı çeviri faaliyetiyle ilgilenmektedir. Çevirilerinden bazıları: *Ruhçözümlemesinin Tarihi* (Sigmund Freud), *Narsisizm Kültürü* (Christopher Lasch), *Eski Toplum* (Henry Morgan), *Osmanlılar* (Marc David Baer).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları 34 - Akademik

İlk Çağlardan 324'e İzmir Tarihi

Ancient Smyrna A History of the City from the Earliest Times to 324 A.D.

Cecil John Cadoux

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları

Genel Yayın Yönetmeni

Raşit Çavaş

Yayın Koordinatörü

Hicran Özdamar Yalçinkaya

Çevirmen

Ayşen Tekşen

Editör

Esra Kökkılıç

Yunanca Editör

Ayşen Sarı

Kurumsal Kitap Tasarımı

Ömer Durmaz

Kapak Tasarımı

Selin Öztekin

Grafik Uygulama

Aynur Bal

Dario Moreno Sokak, 15

Konak – İzmir

izbbyayinlari@izelman.com.tr

Yayıncı Sertifika No: 47904

© İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları / **İzelman AŞ**

Baskı ve Cilt: İmaj Basım Yayın Reklamcılık ve Tic. Ltd. Şti.

Karacaoğlan Mah. 6167 Sok. No: 44/A Işıkkent - Bornova/İzmir

Tel: 0232 4722960 - Faks: 0232 4722935

Sertifika No: 47192

1. Baskı

Nisan 2024

ISBN 978-625-6793-20-0

Bu kitabın bütün hakları İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayıncının izni olmaksızın kitabın tamamı ya da bir kısmı hiçbir yolla çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, **İzelman AŞ**'nin bir markasıdır.

İlk Çağlardan 324'e İzmir Tarihi

Cecil John Cadoux

[...] güzel yerleri olan, birçok ilahide övülen ve insanları üç kez tatmin eden [...] kent.”

Aristeides, xx, 426 (xviii. 7).

IN · PIAM · MEMORIAM
PARENTVM · OPTIMORVM
FRATRIBVS · ET · SORORIBVS
FRATER · DEDICO

EBEVEYNLERİMİN
ERKEK VE KIZ
KARDEŞLERİMİN
SAYGIDEĞER ANISINA

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Dipnotlarda Kullanılan Kısaltmalar Listesi	17
1. Bölüm Coğrafya	33
2. Bölüm Helen Öncesi Smyrna	49
3. Bölüm Helenik Eski Smyrna	75
4. Bölüm Smyrna'nın Köy Dönemi ve Yeniden Kurulması (±580-288 İÖ)	97
5. Bölüm Bağımsız Bir Şehir Olarak Yeni Smyrna (İÖ 288-129)	111
6. Bölüm Roma Cumhuriyetinde Smyrna (İÖ 129-27)	143
7. Bölüm Klasik Dönemde Şehir ve Kurumları	159
8. Bölüm Antik Smyrna'nın Tanrı ve Tanrıçaları	183
9. Bölüm Constantin Hanedanı Öncesi İmparatorlar Döneminde Pagan Smyrna (1) İÖ 27-İS 161	203
10. Bölüm Constantin Hanedanı Öncesi İmparatorlar Döneminde Pagan Smyrna (2): İS 161-324	237
11. Bölüm Constantin Hanedanı Öncesi İmparatorlar Döneminde Smyrna'da Yahudiler ve Hristiyanlar: (1) İÖ 31-İS 161	261
12. Bölüm Constantin Hanedanı Öncesi İmparatorlar Yönetiminde Smyrna'da Yahudiler ve Hristiyanlar: (2) İS 161-324	309
Ekler	335
Haritalar	338
İsim Listesi	342
Dizin	343

ÖNSÖZ

Y.L., İlahiyat Dok. (Londra);
Y.L. (Oxon); Fahri İlahiyat Dok.
(Edinburgh)

C. J. CADOUX

1909 yılının sonlarına doğru kamu görevindeyken, Londra Üniversitesi klasik bilimler yüksek lisansı için tez konusuna karar vermeye çalıştığım sırada, antik Smyrna'nın tarihini yazma fikrini bana ilk öneren kişi erkek kardeşim oldu. Smyrna, hem antik dönemde önemli bir şehir hem bizim doğum yerimiz olarak ikili bir avantaja sahipti. Bu öneriyi hemen benimsedim ve zamanla tezim tamamlandı, sunuldu ve kabul edildi. Makale 167 dosya kâğıdı hacmindeydi ve şehrin İS 180'e kadarki tarihini anlatıyordu.

Bu çalışmayı tamamladıktan sonraki birkaç yılda, genel okumalarım sırasında rastladığım ek bilgileri not almaktan başka bir şey yapmadım. Ama bir gün bir şeyler yayımlayabilme umudu hep canlıydı ve zaman zaman bu amaçla küçük özel çalışmalar yapabildim. Bununla birlikte, elimdeki malzemeyi yayına uygun hale getirme doğrultusunda kayda değer çabalarım ancak 1928'de başladı. 1930 yılında arkadaşım John Francis Boyd'la beraber Levant'a giderek, Smyrna ve çevresinde geçirdiğimiz üç haftada arazinin durumunu inceledim, harabeler ve antik kalıntılarla ilgili mümkün olan her şeyi gördüm. 1933'te Yorkshire'dan ayrılıp Oxford'a taşınmam, konuyla yakından ilgili ancak zor erişilebilir kaynaklardan yararlanma olanağımı büyük ölçüde artırdı.

Elinizdeki kitap araştırmalarımın sonuçlarını yansıtır. 1909-1911 yıllarının gençlik çalışmasıyla çok az benzerlik taşıdığını söylemeye gerek yok. Smyrna'nın hikâyesinin İS 180'den İS 324'e (*The Cambridge Ancient History* ile *The Cambridge Medieval History*'yi

ayıran dönem) kadar uzatılması ve daha önceki taslağımda yeri olmayan iki bölümün (7 ve 8) dahil edilmesi, çalışmanın çok daha büyük olan hacmini ancak kısmen açıklayabilir. Böylesi bir genişleme, işe ilk başladığımda boyutunu ve çeşitliliğini pek de hayal edemediğim, her türden yeni malzemenin keşfedilmesinden de kaynaklanmaktadır. Ayrıca daha önce yaptığım gibi Yahudi ve Hristiyan olaylarını genel tarihle iç içe geçirmek yerine onları ayrı ayrı ele almayı daha uygun gördüm.

Başlangıçta Önsöz'ümün daha önce Smyrna antik dönemi üzerine yapılmış çalışmaların sistematik bir açıklamasını içermesini amaçlamıştım. Ancak böyle bir açıklamanın sınırlarını rasyonel biçimde tanımlamanın imkânsız olduğunu anlamaya başladım. Çünkü dahil edilmesi düşünülen konular Oikonomos, Lane, Storari, Mylonas, Slaars, Scherzer ve Tsakyroglou'nunkiler gibi önemli monografiler ile süreli yayınlar, sözlükler ve diğer kitaplardaki en kısa ve öz tenkitler arasında farklılık gösteriyordu. Antik kayıtlar, Kilise kayıtları, Homeros üzerine kitaplar, seyahat kitapları, Kutsal Kitap yorumları, Kutsal Kitap sözlükleri, genel ansiklopediler ve benzeri yayınların her yerine önemli bilgiler çeşitli derecelerde yayılmış durumdadır. Yalnızca bahsedilmeyi bile hak eden her şeyi içeren anlaşılabilir bir kaynakça hazırlamak bile çok büyük bir görev olacaktı. Bu nedenle, bu çabadan vazgeçmenin ve söylenmesi gereken çok az şeyi, aşağıdaki Kısaltmalar Listesi'ndeki kayıtlar şeklinde vermenin en iyisi olduğunu düşündüm: sık alıntılanan bütün eserler buraya dahil edilmiştir. Bununla birlikte, doğal akışta sık sık alıntılanması gerekmeyen ancak daha ileri ve daha teknik literatürün izini sürmemi sağlamaları açısından değerli olan bazı yararlı sözlük makalelerinden söz etmek isterim. J. W. Blakesley'in *Smith'in Dictionary of the Bible*'inde (1863), Leonhard Schmitz'in *Smith'in Dictionary of Greek and Roman Geography*'sinde (1873), W. M. Ramsay'in *The Encyclopaedia Britannica*'nın dokuzuncu baskısında (1887) ve Hastings'in *Dictionary of the Bible*'inde (1902), W. J. Woodhouse'un *Encyclopaedia Biblica*'da (1903), W. M. Ramsay ve D. G. Hogarth'ın *The Encyclopaedia Britannica*'nın on birinci baskısında (1911) ve J. Strahan'ın Hastings'in *Dictionary of the Apostolic Church*'ünde (1918) yer alan makalelerinden söz ediyorum.

E. A. Barber, *The Cambridge Ancient History*'de (vii. 260) şunları yazar: “Adalarda ve Anadolu Rumları arasında yerel tarih her zaman popülerdi.” Eğer bu durum Smyrna örneğinde de doğruysa, Barber'ın sözünü ettiği popüler zevk hakkında bu kadar az şey duymak bizim şanssızlığımız olsa gerek. Bu kitabın konusuyla ilgili olarak yazdığı bilinen tek kişi, muhtemelen İS birinci yüzyılda yaşamış, hekim Hermogenes'ti.¹ Hermogenes'in eseri kayıptır ve görmüş olduğumuz gibi, Smyrna daha ilginç konulu çalışmalarda sıklıkla tesadüfi rollerde karşımıza çıksa da kendi nadiren inceleme alanının merkezindeydi. On sekizinci yüzyılda Hollandalı klasik uzmanı Pieter Burmann, Smyrna'dan şöyle söz edebiliyordu: “historiam nobis, mihi certe, inopia veterum de hac urbe monumentorum, incognitam et obscuram”² [Bence bu

1 Aşağıda s. 189, 207'ye bkz. Ayrıca (Smyrna'nın bir diğer yanlış varsayılmış antik tarihi için) bkz. s. 155 dn. 55.

2 G. M. Lane de şunları söyler, *Smyrnacorum res gestae et antiquitates* (1851), 3: “Smyrnacorum in litteris

kentin tarihi, kentin eski kayıtlarının eksikliği nedeniyle bilinmiyor ve belirsizdir] ve yirminci yüzyılın başında Sir Willim Ramsay “şehrin tarihiyle ilgili olarak çok az şey yazılmış ve konunun edebi ve anıtsal kanıtları üzerine yeterli çalışma yapılmamıştır” demek zorunda kalmıştı (Hastings’in *Dictionary of the Bible*, iv. 556a)³.

Bu boşluğu doldurmaya ve –yer, zaman ve kapasite sınırları bir yana– mühlet sınırlarımın izin verdiği ölçüde eksiksiz bir biçimde doldurmaya çalıştım. Bu girişim, eski bir Oxford öğretim görevlisinin bir zamanlar bana söylediği şeyin ne kadar doğru olduğunu üzücü biçimde teyit etti; insan bir konuyu asla gerçek anlamda tüketemez. Ancak “çabanın ıstıraplı kadehinden” birbiri ardına aldığım yudumlar da bolca mükafattan yoksun değildi. Klasik eserlerin, Yunan tarih anlatılarının ve modern süreli yayınların sayfalarına saçılmış neredeyse sınırsız bilgi parçacıklarını sistematik bir bütün haline getirmeye çalışmak tuhaf bir tatmin içeriyor. Avrupa ve Amerika’daki çeşitli akademik toplulukların sayısız yayınlarında binlerce yere dağılmış ve gömülmüş durumdaki tarihsel malzemenin miktarı, antik tarihin belirli bir alanına katkılarını tümüyle bir araya getirmeyi bizzat denememiş olanların fark edebileceğinden çok daha fazladır. Böyle bir girişimde başarının kıyısına gelmiş olmak saatlerce süren yorucu bir çalışma için önemli bir ödüdür.

Bu söylediklerim özellikle yazıtlar için geçerlidir. Yalnızca Smyrna’da yazılan ve saklanan yazıtların değil başka yerlerde olup da Smyrna ya da Smyrnalılardan bahsedenlerin de kaydına ulaşmaya çalıştım. İlk grubun eksiksiz tek bir koleksiyonu olmadığı gibi ikinci grubun kayıtları çok daha azdır. Boeckh’in büyük *Corpus Inscriptionum Graecarum*’da (1843) yer alan “Smyrna” bölümü tamamlamasından sonra, çalışmasının kapsamlı bir yeniden değerlendirmesi yayınlanmamıştır. Viyana Üniversitesi’nin böyle bir yeniden değerlendirme hazırlığı içinde olduğu ancak fon yetersizliği nedeniyle yayınlanmasının süresiz olarak ertelendiği anlaşılmıştır. Bu arada, daha küçük çaplı özel koleksiyonlar ve münferit makaleler olarak devasa boyutta malzeme birikmektedir. Bu nedenle, verilerin tamamını layığıyla inceleyebilmek oldukça zor bir görevdir. M. Louis Robert gibi yetkin biri, tartıştığı bir yazıtla ilgili olarak şöyle yakınıyordu: “je ne connais pas d’autre copie de cette épigraphe. M’ais l’épigraphie de Smyrne est si terriblement dispersée que je puis me tromper en cela encore plus facilement qu’ailleurs” [Bu yazıtın başka bir versiyonu konusunda bilgim yok. Smyrna yazıtları öylesine dağınıktır ki bu konuda yanılığa düşmem başka yazıtlarda olduğundan çok daha kolaydır.] (*Revue des Études Anciennes*, xxxviii [1936] 26, n.5). Bununla birlikte, elimden geleni yaptım ve elde ettiğim

monumentisque et Graecis et Latinis etsi persaepe mentio fit: tamen rebus urbis negue veteres negue recentiores multum dedisse operae videntur. Ex antiquis saepius sine dubio ii perstrinxerunt Smyrnam qui scripserunt de rebus Aeolum et Ionum. Qui vero separatim de populi origini buset historia disseruerit vix quenquam reperias praeter Hermogenem...” [Yunanların ve Latinlerin mektuplarında ve anıtlarında Smyrna sakinlerinden sıkça bahsedilmesine rağmen, hem antik hem modern kentin işlerine fazlaca önem verdikleri görülmektedir. Eskiler arasında, şüphesiz, Aiolos ve İon’un işleri hakkında yazanlar sık sık Smyrna’yı görmüşlerdir. Ama Hermogenes dışında, halkın tarihini halkın kökeninden ayrı olarak ele alan birini bulamazsınız...]

3 Bkz. Chapot, *La province... d’Asie* (1904), 139 n. 8: “V. sur Smyrne, à défaut d’un bon travail d’ensemble et récent: Lane ... Iconomos ... Slaars ... Cherbuliez...” [V. Smyrna hakkında iyi bir genel ve yakın zamanlı çalışma olmadığından: Lane ... Iconomos ... Slaars ... Cherbuliez...]

sonuçları değerlendirmenize sunuyorum. Yazıtlardan alıntı yaparken, önce Boeckh'in Corpus'undaki numarayı (eğer varsa) verdim ve daha sonraki ve daha iyi baskılara bulabildiğim referansları ekledim.

Bazı eleştirmenlerim özel isimleri yazma yöntemimi alışılmadık ve bu nedenle rahatsız edici bulabilir. İngiliz harflerinin izin verdiği ölçüde, ilgili kişilerin isimlerini yazarken kullandıkları yazım şekline uyma yöntemini benimsedim. Özellikle de çağrışımları nedeniyle mümkün olduğunca ihtilaf ve tartışma alanının dışında tutulması gereken bazı Kutsal Kitap isimleri söz konusu olduğunda, zaman zaman Geleneğe teslim olduğum doğrudur. Ne var ki klasik tarih ve Hristiyan tarihinin sıradan karakterlerinin isimleri konusunda da aynı tereddüdü yaşamak için bir sebep görmüyorum. Her halükârda, biraz tutarsızlığın ve biraz da yeni bir yabancılığın, doğruluk açısından önemli kazanımlar için ödenecek küçük bir bedel olduğunu düşünüyorum. Eğer herhangi biri benim seçime itiraz etmeye niyetlenirse, İngiliz bilim dünyasının “Ponce Pilate” ve “Anthony Pie” gibi saçmalıklardan ancak bireylerin ara sıra geleneklerin dışına çıkmaya istekli olması sayesinde kurtulabildiğini düşünsün – bu, neredeyse her klasik ismin yazılışının ve okunuşunun sistematik olarak katledildiği normal Fransızca kullanımından bir nebze daha iyidir. Avrupa kıtasında hem Pauly'nin *Real-Encyclopädie*'sinin editörlerinin hem genel olarak akademisyenlerin giderek artan biçimde daha doğru bir yazım tarzını benimsediğini gözlemlemek sevindiricidir.

Özgün otoritelerin etraflıca alıntılanması gereken parçalarını çevirme yönteme gelince, edebi nezaketi tarihsel kesinliğe feda etmekten çekinmedim. Modern “sen” kelimesinin belirsizliğinden kaçınmak için ikinci tekil şahıs için “sen” ve “siz” kullandım. Telaffuz saçmalıklarından kaçınırken, kelimesi kelimesine çeviriyi tercih ettim ve İngilizcede anlamı vermek için gerekli olan ancak orijinalinde yer almayan kelimeleri parantez içine aldım. Bu, özgün dili bilmeyen ya da en azından ona kolayca başvuramayan okuyucuya, gerçekten ne söylendiğini mümkün olduğunca eksiksiz biçimde anlatabilmek için yapılmıştır.

Bağlamın açıkça farklı bir anlam ifade ettiği durumlar dışında, “Asya” kelimesiyle Çanakkale Boğazı'ndan Japonya'ya kadar uzanan kıtanın değil, genelde “Küçük Asya” [Anadolu] olarak adlandırdığımız bölgenin batısını kapsayan Roma idaresinin kastedildiği konusunda da okuyucuyu uyarmak isterim.

Smyrna'ya olan ilgisi ve sevgisi, şehrin romantik geçmişine aşina olarak şekillenen hiç kimse bugün onu hüzünlü bir sızı olmadan düşünemez. Savaşın yaralarını sarmak için muhteşem fırsatlara sahip olunmasına rağmen, 1919'un kötü bir anında İyonya'yı bir Yunan vilayeti olarak güvenceye alma amacıyla Smyrna'ya Yunan ordusunun çıkarılmasına karar verildi. Üç yıldan biraz daha uzun bir sürenin ardından –galip Türk ordusunun şehre girişinden birkaç gün sonra– bir yangın başladı ve şehrin yarısından fazlası kül olana kadar devam etti. Yanan alan Smyrna'nın bazı en iyi caddelerini ve binalarını da kapsıyordu; başka birçok yerin yanı sıra, elyazmaları, ya-

zıtlar ve diğer antikalarından oluşan muhteşem bir koleksiyona ve Anadolu'daki en iyi kütüphaneye sahip olan Evanjelik Okulu da kül oldu. Yalnızca şehrin en iyi inşa edilmiş kısmı harap olmakla kalmadı, aynı zamanda Türk olmayan sakinlerinin büyük bir kısmı (çoğunlukla Rumlar ve Ermeniler) büyük ıstıraplarla ve geri dönüş umudu olmadan ülkeyi terk etmek zorunda kaldılar. 1919'daki talihsiz Yunan macerasının ticaret ve kültüre verdiği çok yönlü zararın boyutlarını hesaplamak imkânsızdır.

1922'deki büyük felaketten bu yana ve özellikle de son yıllarda Türk Hükümeti'nin hasarın onarılabilecek kısımlarını onarmak için çok şey yaptığını söyleyebilmek memnuniyet vericidir. Enkaza dönmüş bölgenin her yerinde yeni caddeler açmak ve yeni binalar inşa etmek için kapsamlı planlar oluşturulmuş ve bu planların hayata geçirilmesinde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Yalnızca modern kolaylıklar değil, arkeolojinin çıkarları da dikkate alınmıştır. Basmane istasyonu ile Kervan Köprüsü arasında yer alan eski Agio Vuklo [Aya Vukla] Rum kilisesi müze olarak kullanılmak üzere devralınmış ve heykeller, yazıtlar ve diğer antik kalıntılardan oluşan güzel bir koleksiyon oluşturulmuştur. Ayrıca iki nüsha olarak (1927 ve 1933) "Guide du Musée de Smyrne" yayını ve "Précis historique" içeren *Guide Panoramique d'Izmir* (1934) dahil olmak üzere bir dizi bilimsel inceleme yayımlayan Association des Amis des Antiquités de Smyrne et de ses Environs [Smyrna ve Havalisi Asar-ı Atika Muhipleri Cemiyeti] de vardır. Müzedeki yazıtlar daha ileride yayımlanacaktır. Hükümet, Smyrna dışındaki yerlerde de Anadolu'nun tarihi sit alanıyla ilgilenen batılı arkeologların çalışmalarına yardımcı olma konusunda istekli olduğunu göstermiştir.⁴

Türkiye'nin diğer ülkelerdeki dostları bu akıllıca ilgiyi ve cömert hamiliği içten bir takdir ve minnetle karşılayacaktır. Ancak, son yirmi yılda pek çok diğer büyük uluslara bulaştığı gibi savaş sonrası Türkiye'sine de bulaşan abartılı milliyetçiliğin bu erdem ve hamiliğe getirdiği sınırlamalardan bir ölçüde üzüntü duymaları kaçınılmazdır. Türk Hükümetinin kendi evinin efendisi olmak istemesi hakkıydı: yaşananlardan sonra milli duyguların güçlü bir biçimde yükselmesi de doğaldı. Ancak Türkiye'nin kendi ayakları üzerinde durmaya başlamasının üzerinden on beş yıl geçti. Bu nedenle, 1915 ve 1923 yılları arasında ülkeyi terk etmek zorunda bırakılan binlerce Türk olmayan nüfusun topraklarındaki eksikliğinden nasıl bir fayda sağladığını sormak uygun olacaktır. Hem Ermeniler hem Rumlar, Türklerin gelmesinden birkaç bin yıl öncesinde Anadolu'da yaşıyorlardı: üretimleri ve yetenekleriyle ülkenin zenginliğine ve refahına katkıda bulundular – aslına bakarsanız, Anadolu'nun batısı medeniyet, sanat ve edebiyat alanlarındaki ihtişamının neredeyse tamamını Yunan ırkına borçluydu. Ve 1919'daki Yunan askeri macerasını ahmakça bir suç olarak etiketlemekte tereddüt etmezken, geçmişteki sicillerinin Yunanlara ülkenin yaşamında kalıcı bir pay için gerçek bir manevi hak verdiğini ileri sürmek tutarsızlık olmaz.

4 Bkz. Kurt Bittel, *Prähistorische Forschung in Kleinasien* (1934), 2: "So ha neuerdings eine erfreuliche Tätigkeit eingesetzt, um auch in die vorgeschichtlichen Kulturen Kleinasien mehr und mehr Klarheit zu bringen. Das ist nicht zuletzt auf das starke Interesse zurückzuführen, das der neue türkische Staat der Geschichte des Landes entgegenbringt..." [Böylece, son zamanlarda Küçük Asya'nın tarih öncesi kültürlerini giderek daha fazla aydınlığa kavuşturan memnuniyet verici bir faaliyet başlamıştır. Türk devletinin ülkenin tarihine gösterdiği yoğun ilginin bu gelişmedeki payı küçümsenemez.]

Nüfusta Yunanların mutlak eksikliğine paralel bir diğer felaket de Türk Hükümetinin bir zamanlar ülkeye derinlemesine yerleşmiş olan Yunan kültürünün her izini silmeye yönelik açık çabasıdır. Anladığım kadarıyla 1930 yılında Smyrna'da Rum Ortodoks cemaatinin ibadeti için kullanılan bir Hristiyan kilisesi yoktu. Daha önce Yunanca olan yer adlarının yerine Türkçe adlar koymak için sistematik bir girişimin varlığı gayet açıktır: Konstantinopolis'e "İstanbul", Cordelia'ya "Karşıyaka", Agia Triada'ya "Turan", Nymphaion'a (Ninfi veya Nif) "Kemalpaşa köyü" ve Smyrna'ya "İzmir" diyeceğiz. Coğrafi isimlerin bu biçimde değiştirilmesi yalnızca harita kullanıcılarına zorluk çıkarmakla kalmayıp (bkz. Bittel, a.g.e. 5) Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında ortaya çıkan milliyetçi gururu ve saldırganlığı gereksiz biçimde arttırmaktadır. Şüphesiz bunun şimdiye dek aşılmış olması gerekirdi.

Türkiye'nin gerçek çıkarları açısından bakıldığında, bu konularda daha yüce gönüllü bir politika benimsenmesinin çok geçmeden ülkenin liderleri için yalnızca daha onurlu değil, aynı zamanda daha avantajlı bir sonuç yaratacağı umudu çok güçlüdür. Yunanların yanı sıra başka ırklara mensup çok sayıda insanın savaş öncesi yüzyıllarda çok kozmopolit bir nüfusun barışçıl, uyumlu ve gönençli yuvası görevi gören Smyrna'nın yaşamına ilgisi çok derindir ve ona bu özelliğini kazandıran koşulların önemli bölümünün ortadan kalkması Smyrna'nın iyiliğini isteyen bu büyük topluluğa üzüntü verirken, ülkeye kazanç getirmediği gibi onun fakirleşmesine neden olur. On yedi yıl boyunca saygıdeğer anne ve babamın yuvası, benim ve kardeşlerimin çoğunun dünyaya gözünü açtığı yer olan Smyrna'yı anlatılamayacak kadar çok seven ben eğer bir gün ikinci bir cilt hazırlamak için zaman ve güç bulursam, kentin tarihi modern zamanlara taşınarak içinde bulunduğumuz yüzyılın öyküsü anlatılmaya başlandığında, daha mutlu bir günün doğacağı ve diğer ulusların Smyrna'nın görkemine katacakları şeylere daha içten bir konukseverlik gösterileceği o günün, tarihçinin kâğıda dökmesini beklediği umudunu taşıyorum.

Bu noktada yapmam gereken tek şey malzememi toplama ve inceleme konusunda yardımlarını aldığım herkese samimi teşekkürlerimi dile getirmek. Araştırmalarım sırasında kaç kişiye şu ya da bu biçimde sıkıntı verdiğimi düşünmek bile istemiyorum. Hepsine büyük minnet borçluyum ve onlara teşekkürlerimi burada kayda almaktan mutluyum. Hepsinin adını anmak büyük bir zevk olurdu ama bu imkânsız. Öte yandan, çok özel şekillerde bana yardımcı olan iki Oxford mensubu dostumu belirtmek zorundayım: Epigrafi konularında bana sonsuz bir nezaketle tavsiyelerde bulunan Oriel College'dan Marcus N. Tod ve Smyrna sikkelerinin incelenmesiyle ilgili paha biçilmez yardımını esirgemeyen Corpus'tan Dr. J. Grafton Milne. 1930 yılında Smyrna ve çevresinde tanıştığım dostlara da son bir teşekkür borçluyum. Yalnızca Avrupalı ve Amerikalı topluluk üyelerinden değil hem resmi hem özel olarak temas kurma şansına eriştiğim çok sayıda Türk'ten de gördüğüm samimi yardımı ve kabulü hiç unutmayacağım.

Oxford, Ocak 1938

Dipnotlarda Kullanılan Kısaltmalar Listesi

Bu liste, kolayca anlaşılmayan bütün kısaltmaları ve özel öneme sahip diğer öğeleri içerir.

Abbott ve Johnson:	<i>Municipal Administration in the Roman Empire</i> , Frank Frost Abbott ve Allan Chester Johnson. Princeton (University Press), 1926.
A.B.S.A.:	<i>The Annual of the British School at Athens</i> . Londra (Macmillan), 1895 vd.
A.J.A.:	<i>The American Journal of Archaeology and of the History of the Fine Arts</i> , On bir cilt. Baltimore, Boston, vs., 1885-1896. <i>American Journal of Archaeology. Second Series</i> . Norwood, Mass. vs. 1897 vd.
Allard i:	<i>Histoire des Persécutions pendant les deux premières siècles d'après les documents archéologiques</i> , Paul Allard. Paris (Lecoffre), 1885.
Allard ii:	<i>Histoire des Persécutions pendant la première moitié du troisième siècle . . . d'après les documents archéologiques</i> , Paul Allard. Paris (Lecoffre), 1886.
Allen, Catalogue.:	<i>The Homeric Catalogue of Ships</i> , (ed.) Thomas W. Allen. Oxford (Clarendon Press), 1921.
Allen, Homer.:	<i>Homer the Origins and the Transmission</i> , Thomas W. Allen. Oxford (Clarendon Press), 1924.
Anat. Stud.:	<i>Anatolian Studies presented to Sir William Mitchell Ramsay</i> , (ed.) W. H. Buckler & W. M. Calder. Manchester (University Press), 1923.
Anthol. Palat.:	<i>Epigrammatum Anthologia Palatina...</i> , haz. Fred. Dübner. İki cilt. Paris (Firmin Didot), 1871 ve 1888. Kitabı ve numarasını alıntıladım ve (parantez içinde) cilt ve sayfayı ekledim.
Arch. Anz.:	<i>Archäologischer Anzeiger</i> , <i>Archäol. Zeitung</i> 'a ek, 1885'e kadar ve sonrasında <i>Beiblatt J.D.A.I.</i> (bkz, aşağıda).
Aristeides:	Hatip Ailios Aristeides. Üç ciltlik Dindorf basımına (Leipzig [Weidmann], 1829) uygun olarak önce konuşma ve sayfa numarasını verdim. Sonra, şimdiye dek yalnızca ii. cildi çıkan